

Indukciós fényforrást alkalmazó közvilágítási lámpatest fejlesztése

Németh Zoltán, Veres Ádám, Dr. habil Ábrahám György, Dr. Samu Krisztián

BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
MECHATRONIKAI, OPTIKA ÉS GÉPÉSZETI INFORMATIKA TANSZÉK

Absztrakt

A BME-MOGI tanszék fejlesztő csapata közvilágítási célú indukciós fényforrást alkalmazó alumínium tükrös lámpatest tervezését és kifejlesztését végezte az előzetesen deklarált feltételeknek és szabványoknak megfelelően.

A lámpatestet a tanszék OPTIS SPEOS nevű professzionális optikai-fénytechnikai tervező és szimulációs szoftverének segítségével fejlesztettük ki, CATIA fejlesztőkörnyezetben.

A tervezendő lámpatest gépjárműforgalmú terület besorolása M5, fénypontmagassága 5 méter. Az alkalmazandó fényforrás:

Darabszám: 2	
Teljesítmény: 15 W	
Névleges fényáram: 700-820 lm	
Színhőmérséklet: 6500 K	

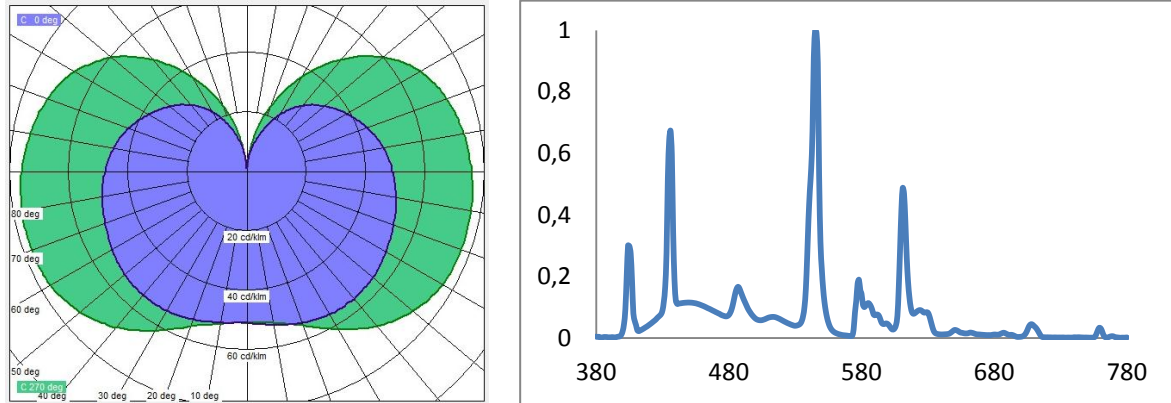
1. táblázat Az alkalmazott fényforrás főbb adatai és CAD modellje

Látható, hogy összesen 30 W felvett névleges teljesítmény mellett szükséges a szükséges megvilágítási értékeket a célterületen biztosítani, ami igen gazdaságos üzemeltetést jelent.

A modern indukciós fényforrások gazdaságosan üzemeltethetők, hosszú élettartamuk mellett, viszonylag jó fényhasznosítással rendelkeznek, és hagyományos E27-es foglalatba illeszthetők. Rövid újragyújtási idejük, alacsony hőkibocsátásuk és villogásmentességük mellett azonban nem szabad megfeledkezni arról a hátrányos tulajdonságukról sem, hogy szerkezeti kialakításukból adódóan jellegzetes intenzitás-eloszlás karakterisztikával rendelkeznek, ami esetenként korlátozhatja alkalmazásukat és megnehezíti a tervezést. A felhasznált fényforrás intenzitás eloszlása a C0-180 és C90-270 síkokban az 1. ábrán látható.

A fénytechnikai szimulációkhoz elengedhetetlenül szükséges intenzitás-eloszlás fájl a a termék gyártója csupán a fényforráscsalád 23 W-os típusához biztosította, amelynek intenzitás-karakterisztikája a tájékoztatásuk alapján megegyezik a 15 W-os típuséval. Ezért szakszerű megvilágítás mérések segítségével a szimulációkhoz szükséges intenzitás eloszlás fájl előállítható!

- A SPEOS szimulációs szoftver segítségével a 23 W-os lámpatest megvilágítás értékei tetszőleges távolságban szimulációkkal meghatározhatók.
- A szimuláció a gyakorlatban is reprodukálható a kérdéses 15 W-os lámpatesttel, megfelelően kalibrált megvilágítás mérő szenzor segítségével.
- Az eredmények összevetéséből arányosság számolható. Ezt felhasználva a lámpatest köré helyezett megfelelő transzmissziójú virtuális gömb segítségével a szükséges 15 W-os intenzitás eloszlás fájl szimulációval szintén reprodukálható (1. ábra)!

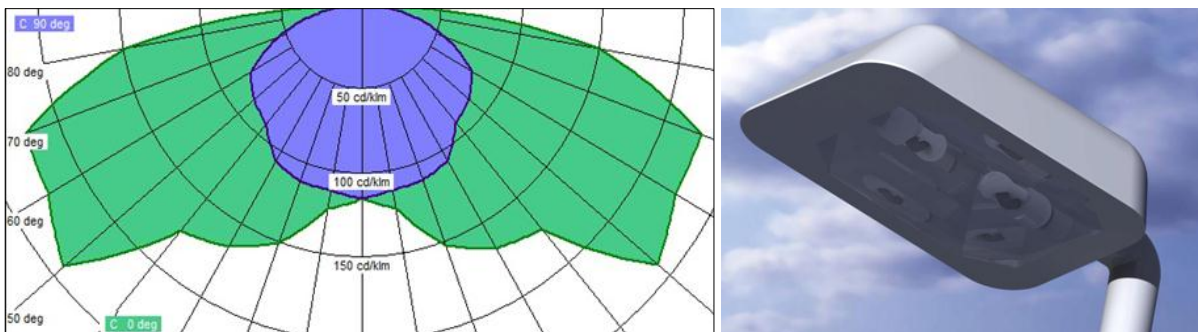

1.ábra 15 W-os lámpatest reprodukált intenzitás eloszlása, valamint a mért spektrális teljesítmény-eloszlás

A rendelkezésre álló gyártó adatok nem térnek ki a fényforrás színhőmérsékletére sem, ezért a szimulációkban a megfelelő pontosság elérése érdekében spektrométer kamerával spektrális teljesítmény-eloszlás mérést végeztünk, majd a kapott adatokat a szimulációkba implementáltuk. A számolt színhőmérséklet értékek jelentősen eltértek a gyártó által specifikált értéktől.

A tervezésnél elsődleges szempont a kívánt intenzitás eloszlás eléréséhez szükséges tükröző felületek kialakítása volt. Miután kialakítottuk a szimulációk szerint a szabványban előírtaknak megfelelő fénytechnikai tulajdonságokat produkáló tükröző felületeket, egyszerű házat terveztünk az alkatrésznek, amely befoglalja és megfelelően pozicionálja a fődarabot.

A szimulált megvilágítás értékek 5 méteres fénypontmagasság esetén egy 8x12 méteres szenzor terület majdnem minden pontjában teljesítik a szabvány által előírt minimális megvilágítás értékeket, mindezt egyenletesen. Az indukciós fényforrásokat alkalmazó lámpatest ezért a megadott közvilágítási célokra megfelelő.

2.ábra A tervezett lámpatest intenzitás-eloszlása, és látványterve

Indukciós fényforrást alkalmazó közvilágítási lámpatest fejlesztése

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Mechatronika, Optika és Gépészeti Informatika tanszék

Németh Zoltán, Veres Ádám, Dr. habil Ábrahám György, Dr. Samu Krisztián

Németh Zoltán
nemeth@mogi.bme.hu

2012.05.18.

Kitűzött célok, kiindulási adatok

- ✓ Adott indukciós fényforrásokhoz közvilágítási célú lámpatest **fényterelő elemeinek** optikai- fénytechnikai tervezése
- ✓ Az indukciós fényforrás típusa: LVD-JX-CB 15W
- ✓ Rendelkezésre álló gyártói adatok: **IES fájl a fényforrás 23 W-os típusához**
- ✓ Megfelelés a megrendelő által deklarált előírásoknak
  - A lámpatesthez használt tükörranyag átlagos reflexiója: **93%** (felgőzölt Al)
  - 2 db fényforrás alkalmazása, egymással szembe pozícionálva, szerelhetőség!!!
  - A lámpatest fénypontmagassága: **5 méter**
  - A célterületen (8x10 m) legyen minimum **5 lux**
  - Egyenletesség: U_0 min. 0,3
- ✓ A tervezéshez használt szoftver az **Optis SPEOS** CATIA-ba integrált modulja

Optis SPEOS szoftver

Miben segítik a tervezőt az optikai-fénytechnikai szimulációs programok?

- Egyszerűen és gyorsan létrehozható **szimulációs környezet**
- **Virtuális szenzorok** tetszőleges helyeken
- Azonnali módosítások, **direkt visszacsatolás**
- Aprólékos anyag és optikai beállítások (**nagy pontosság***)
- Látványos eredmények, **elemzések** (megfelelőség ellenőrzése)
- **Virtuális valóság**

A modellalkotás lépései

1. Fényforrás megadása

Sugárfájlok a gyártóktól, fényeloszlás importálása, szimulált sugárzók, valós mérési eredmények betöltése

2. Geometriák tervezése

CAD modell

3. Felületi és anyagjellemzők beállítása

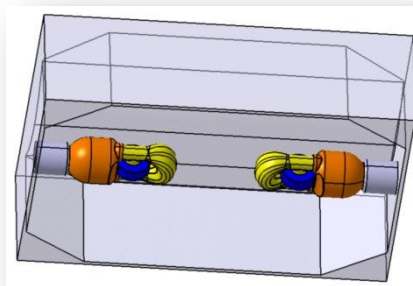
Anyagmegadás, optikai jellemzők beállítása, diffúz, áteresztő és reflexiós felületek adatainak megadása

4. Szenzorok definiálása

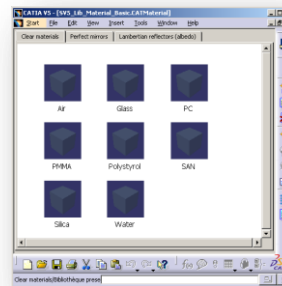
Valós mérések virtuális megfelelői, széles körben felhasználható kimeneti adatok

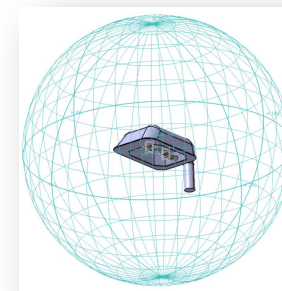
1

2

3

4

Alkalmazott fényforrás

Indukciós lámpa: LVD-JX-CB-15W – 2 db

- Gyári adatok: 15 W, 700-820 lm, 6500 K

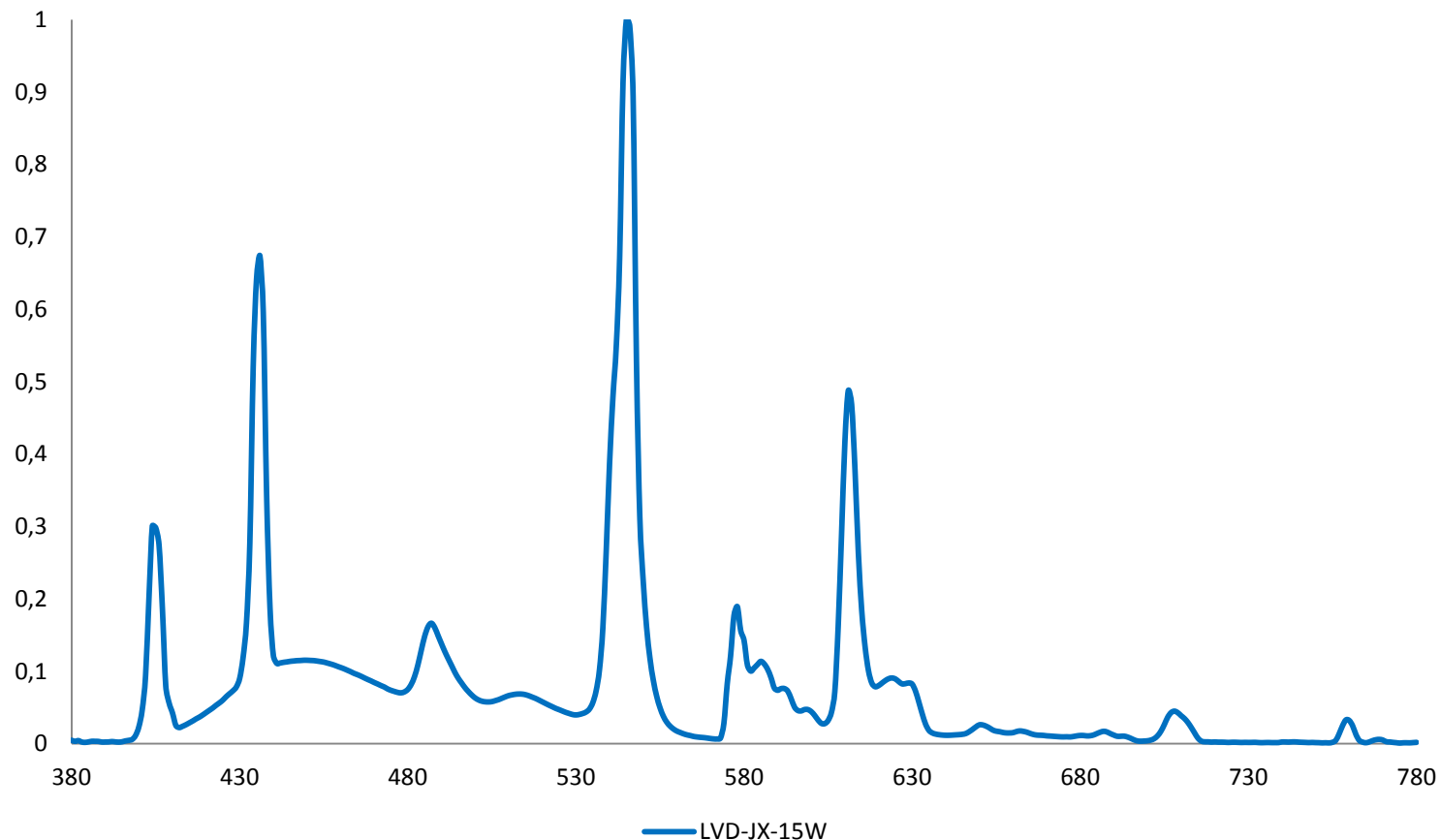

A fényforrás CAD modellje

Fényforrás mért spektrális teljesítmény- eloszlása

Spektrum mérése: Konica Minolta spektroradiométer kamerával (CS-1000)

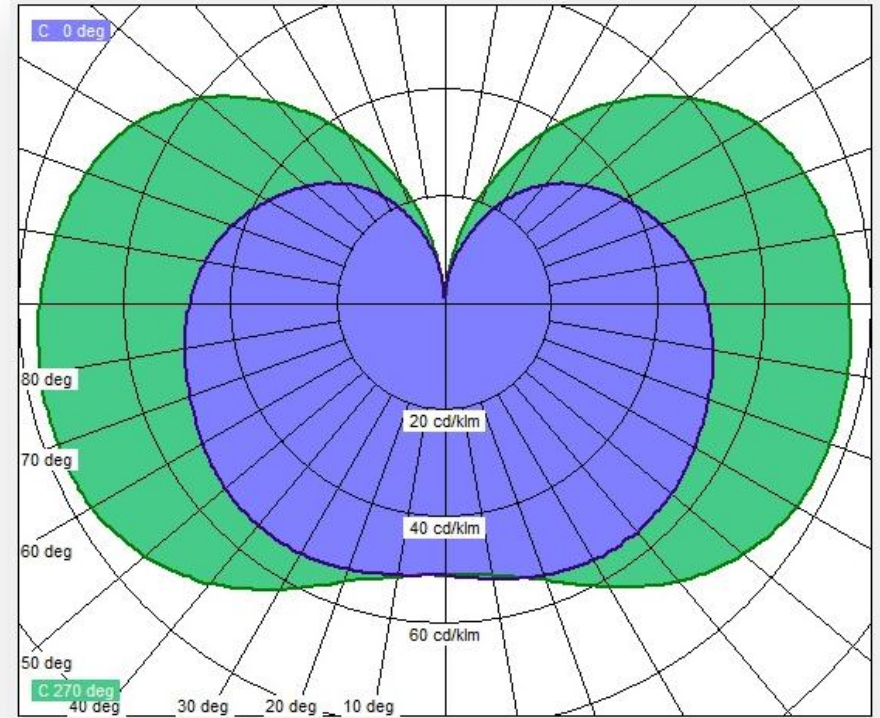
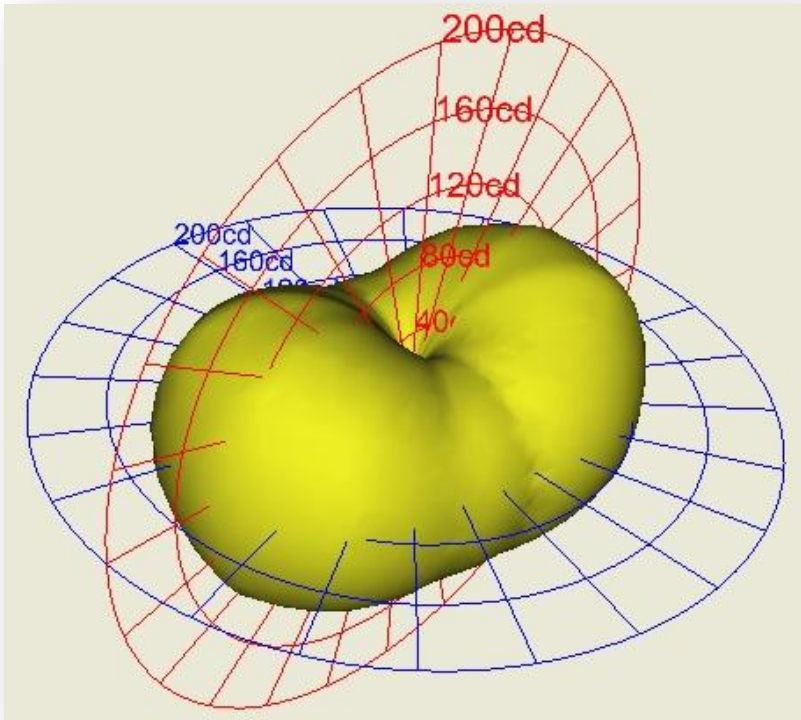

A gyártó által küldött fényerősség-eloszlás

A szimulációkhoz szükséges fényerősség-eloszlás fájlt a gyártó csupán a termékcsalád **23 W-os** változatához biztosította

Fényforrás típusa: LWD-JX 23W

Fényerősség-eloszlás fájl előállítása

- Rendelkezésünkre állt az alkalmazott **15 W-os fényforrás**, valamint a **23 W-os** változat **fényerősség-eloszlása**;
- A kapott fájl fényeloszlásának **alakja** a gyártó tájékoztatása alapján **megegyezik** a 15 W-os típusével, eltérés csak intenzitásban van;
- Ezért megvilágítás mérések segítségével a kívánt intenzitás eloszlás fájl előállítható!

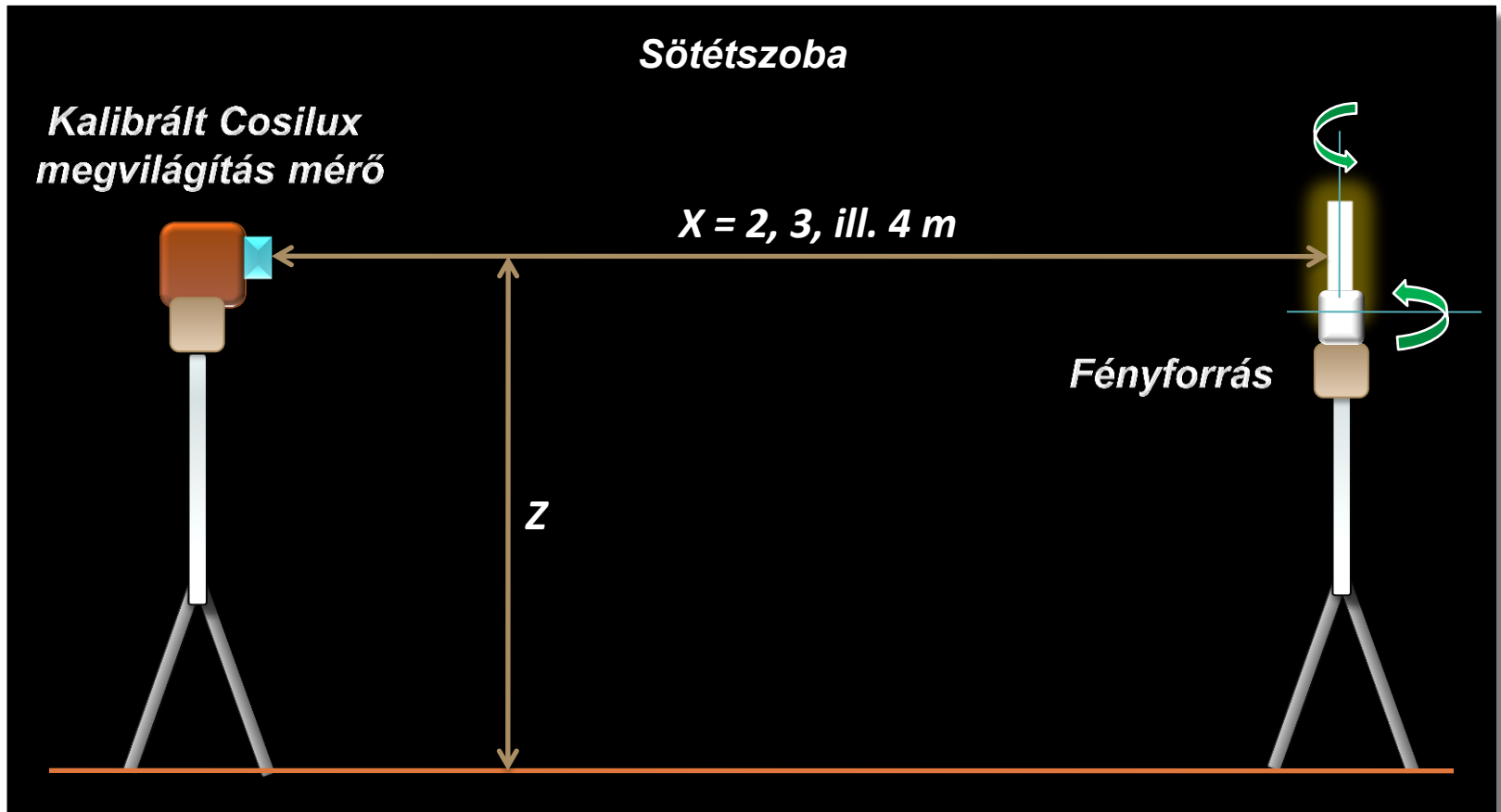

- ❖ SPEOS szoftver
- ❖ Pozícionált megvilágítás szenzorok
- ❖ Szimulált lux értékek diszkrét távolságokban
- ❖ Lux értékek gyakorlati mérésekkel

Az eredmények összevetéséből **arányosítással** és egy **megfelelő transzmissziójú virtuális gömb** segítségével a szükséges 15W-os intenzitás eloszlás fájl szimulációval reprodukálható!

Fényerősség-eloszlás fájl előállítása

1. A mérési elrendezés – megvilágítás mérése

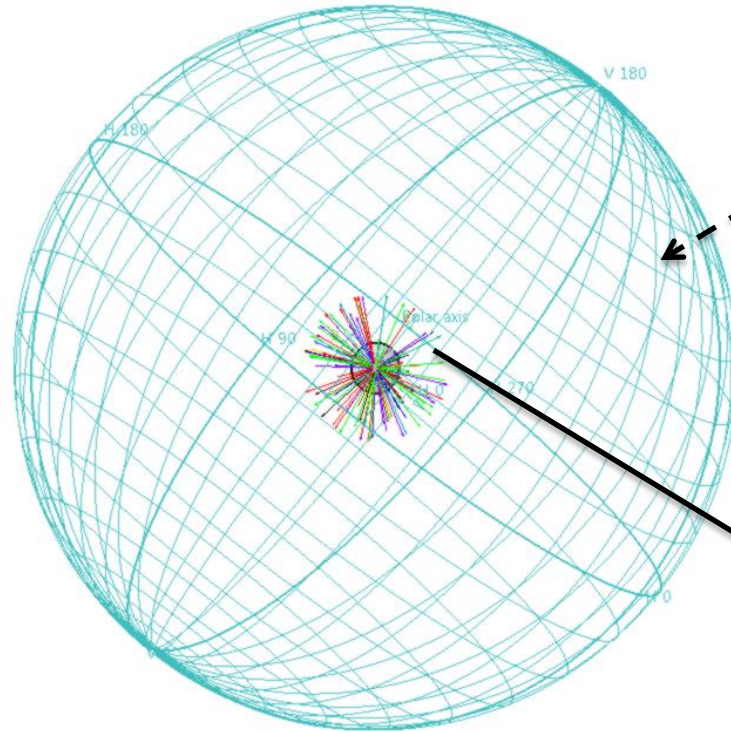
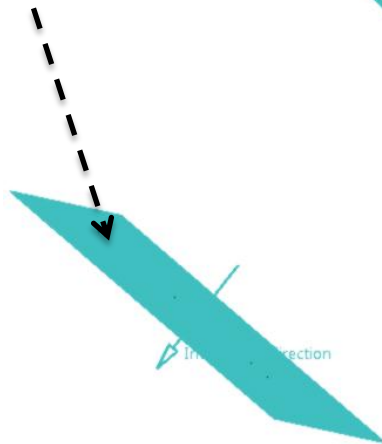

Fényerősség-eloszlás fájl előállítása

2. Szimulációk

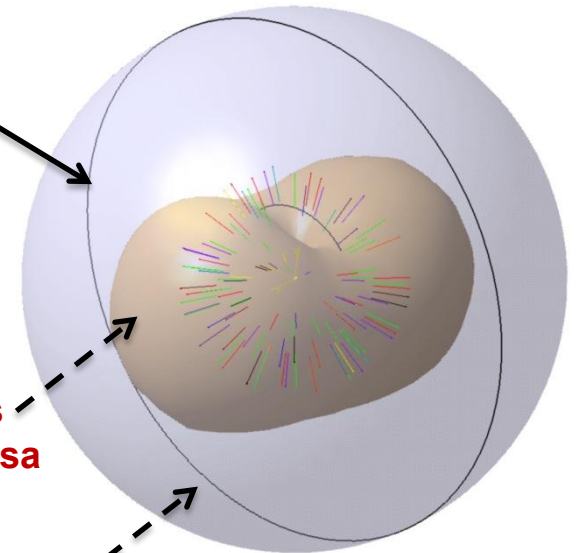
**1. Megvilágítás mérés
különböző távolságokból**

*(összevetés a gyakorlati
mérés eredményeivel,
arányosság számítása)*

**2. Goniofotométeres
mérés jellegű szenzor**
*(15 W-os fényerősség-
eloszlás fájl generálása)*

**23W-os fényforrás
fényerősség-eloszlása**

A fényforrás köré helyezett **virtuális gömb** megfelelő transzmisszióval

Fényerősség-eloszlás fájl előállítása

Arányszám (transzmisszió) meghatározása

Gyakorlati mérés		
15 W	Mérési távolság	
	2 m	3 m
$\bar{E}$ [lux]	25,8	11,8
$\bar{G}$ [lux]	1,1	0,7

Szimuláció		
23 W	Mérési távolság	
	2 m	3 m
$\bar{E}$ [lux]	34,2	15,3
$\bar{G}$ [lux]	0,2	0,1

Arányossági tényező	
2 méter	0,75
3 méter	0,77
Átlag	0,76

76 % transzmisszió

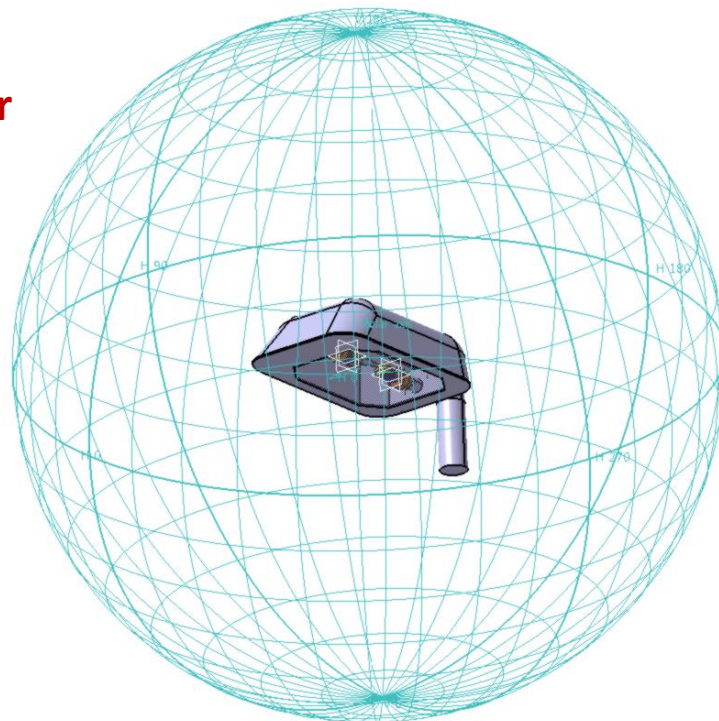
Ellenőrzés [15 W]		
	$\bar{E}$ [lux]	$\bar{G}$ [lux]
Az új eloszlás fájl segítségével szimulált megvilágítás 4 méterről	4,7	0,1
Mért megvilágítás 4 méterről	4,9	0,3
Eltérés [%]	4,1	

A szimulációkhoz alkalmazott virtuális szenzorok

1. Goniofotométeres mérés jellegű (*Intensity*) szenzor

- Fényerősség mérése és eloszlása
- Eulumdat, IES fájl generálás
- Megvilágítás értékek tetszőleges távolságból

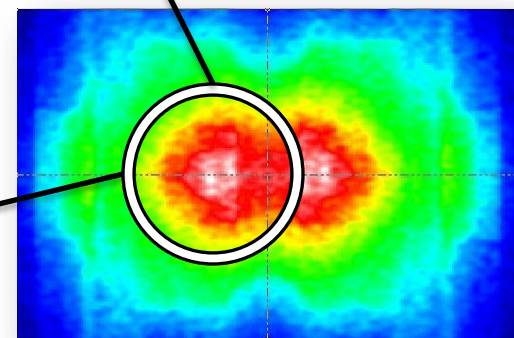
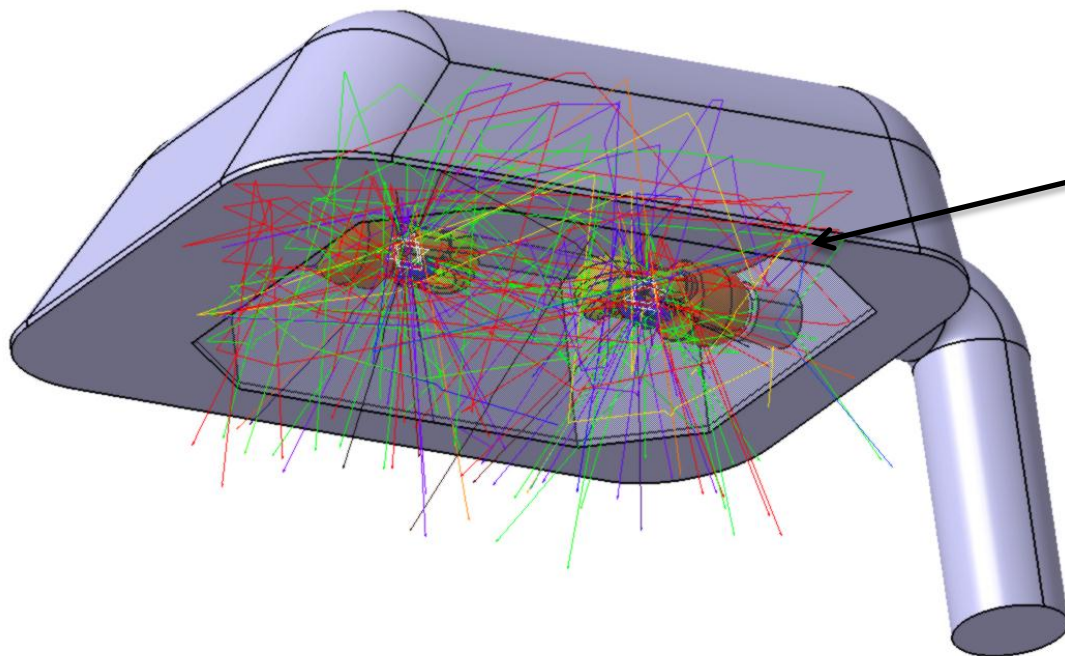
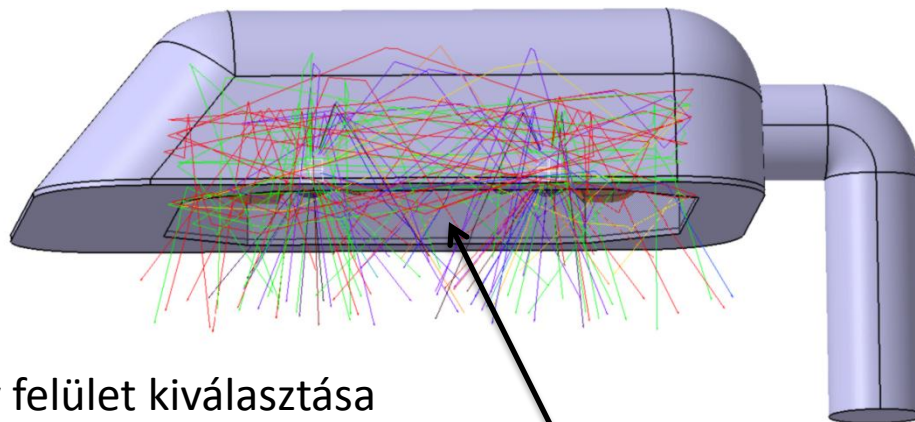

2. Megvilágítás vagy lux szenzorok

- *Adott méret, orientáció és távolság*

Optis SPEOS - Light Expert alkalmazás

- Szemléletes sugárátvezetés a direkt szimuláció eredményeiből
- Megjelenített sugarak száma 50 db volt
- Vizsgálandó lokális eloszlásterület, vagy felület kiválasztása

Megvilágítás szimuláció eredménye
5 méterről

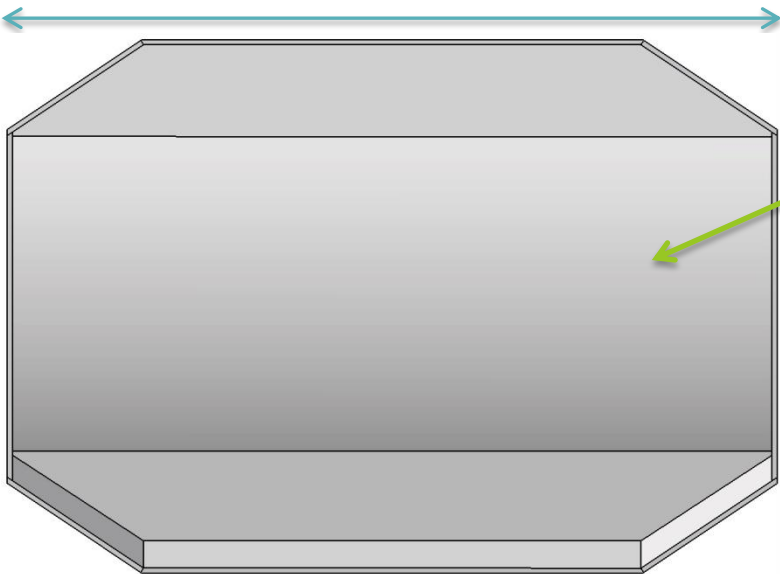
Tervezett fényterelő tükör alkatrész bemutatása

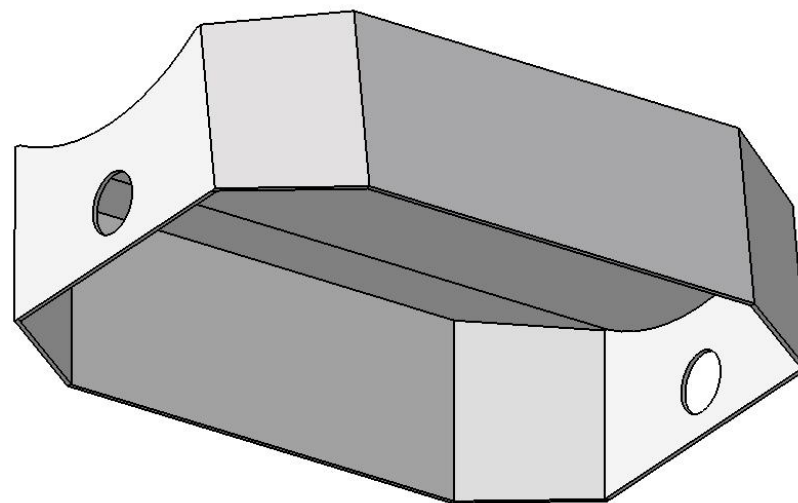
Belső felületen
gőzölt Al tükör réteg

43 cm

30 cm

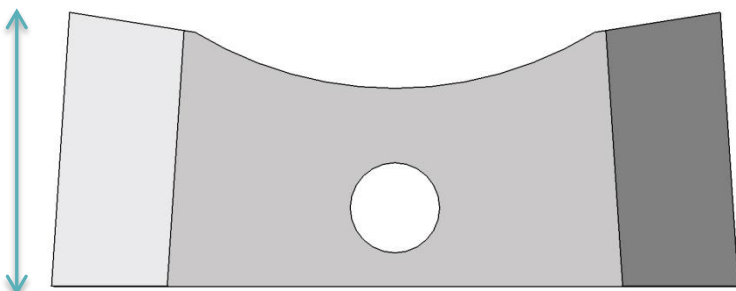

Alulnézet

Izometrikus

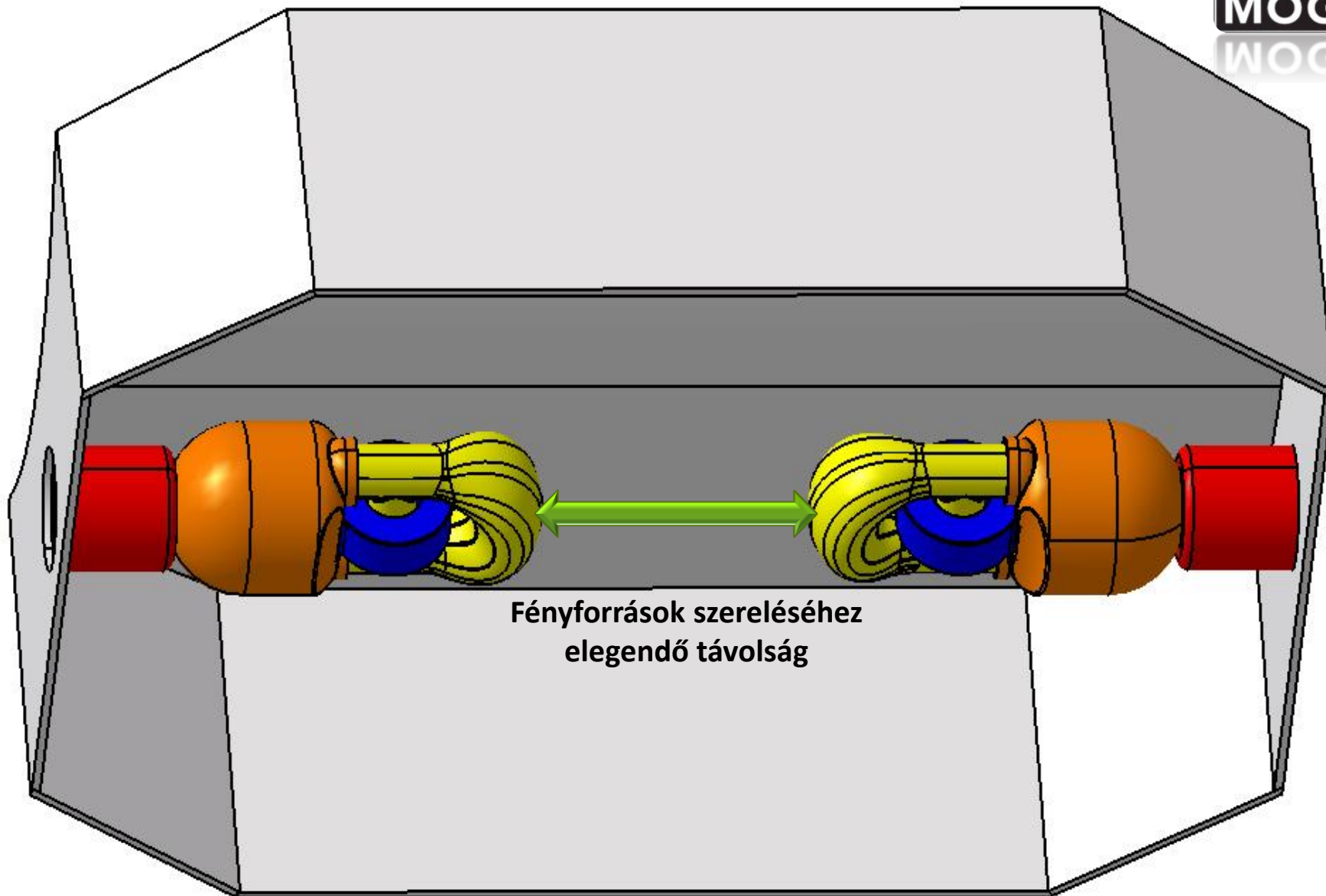
12 cm

Oldalnézet és
metszet

Tervezett fényterelő tükör alkatrész bemutatása

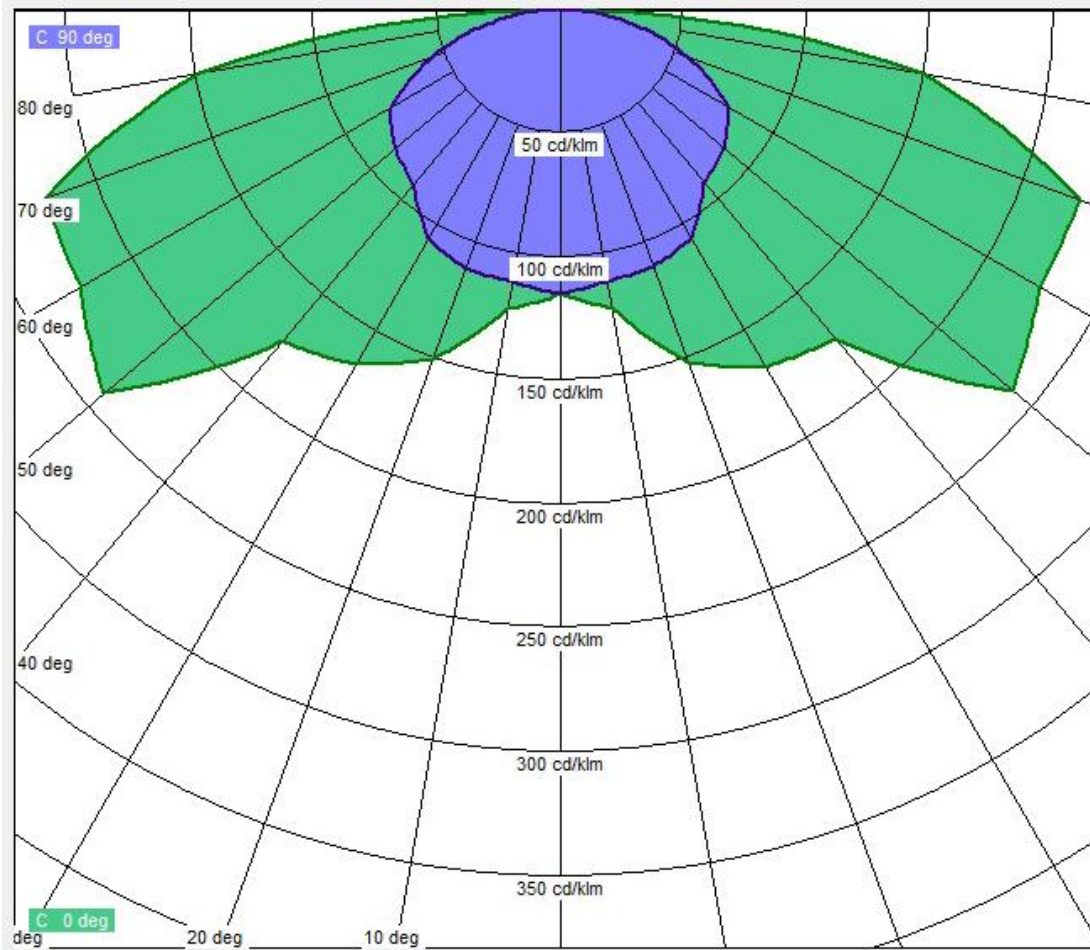

Fényforrások szereléséhez
elegendő távolság

Fényterelő tükör és üveg bura szimulációk

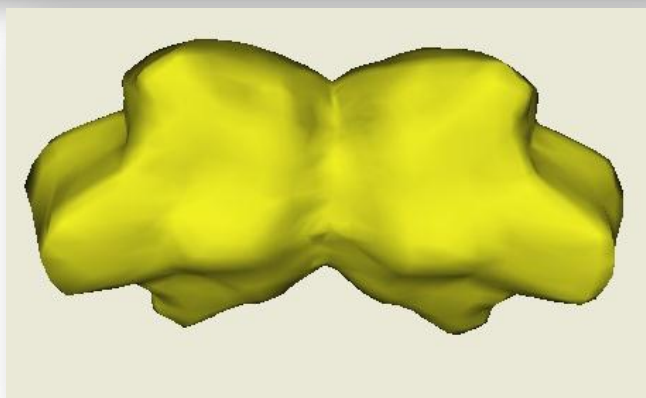
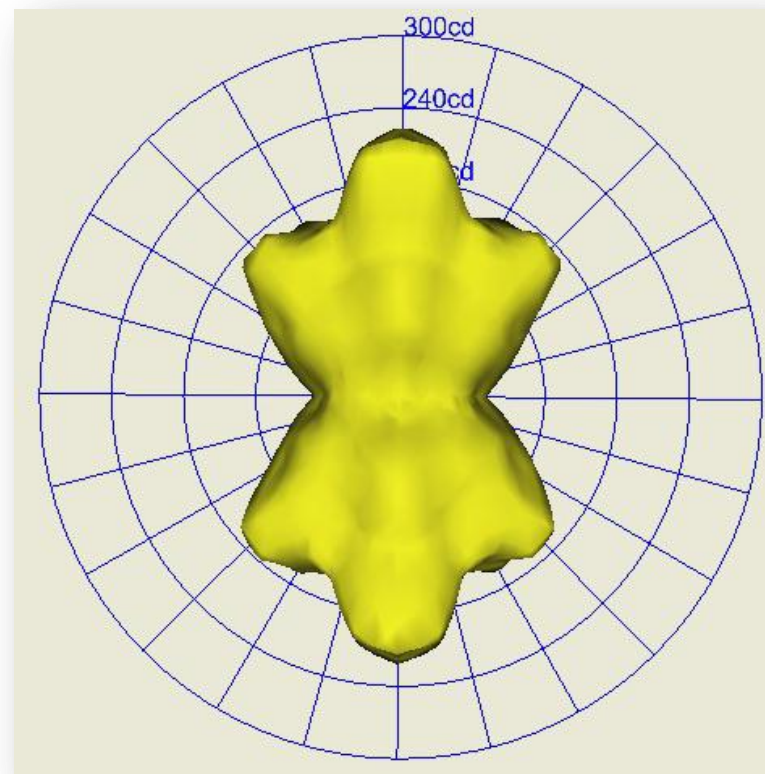
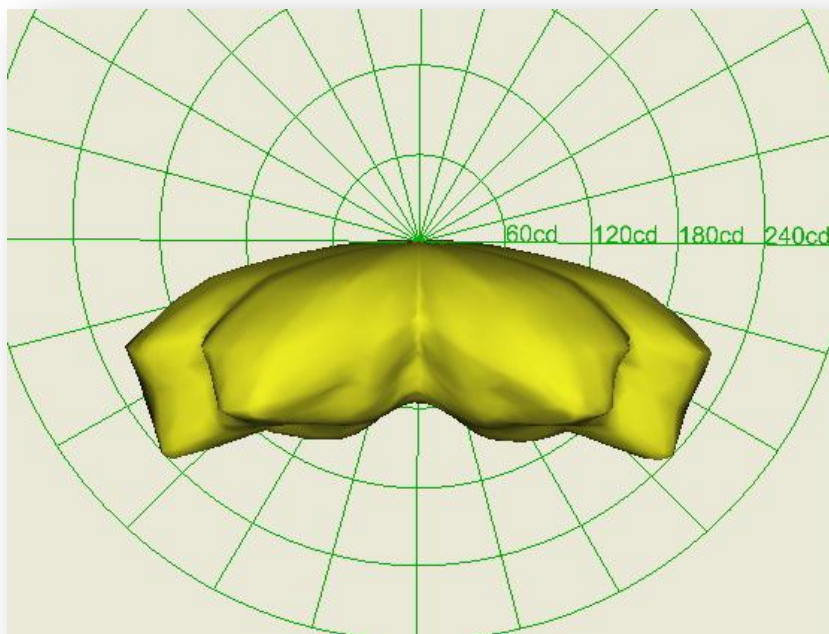
Fényerősség-eloszlás

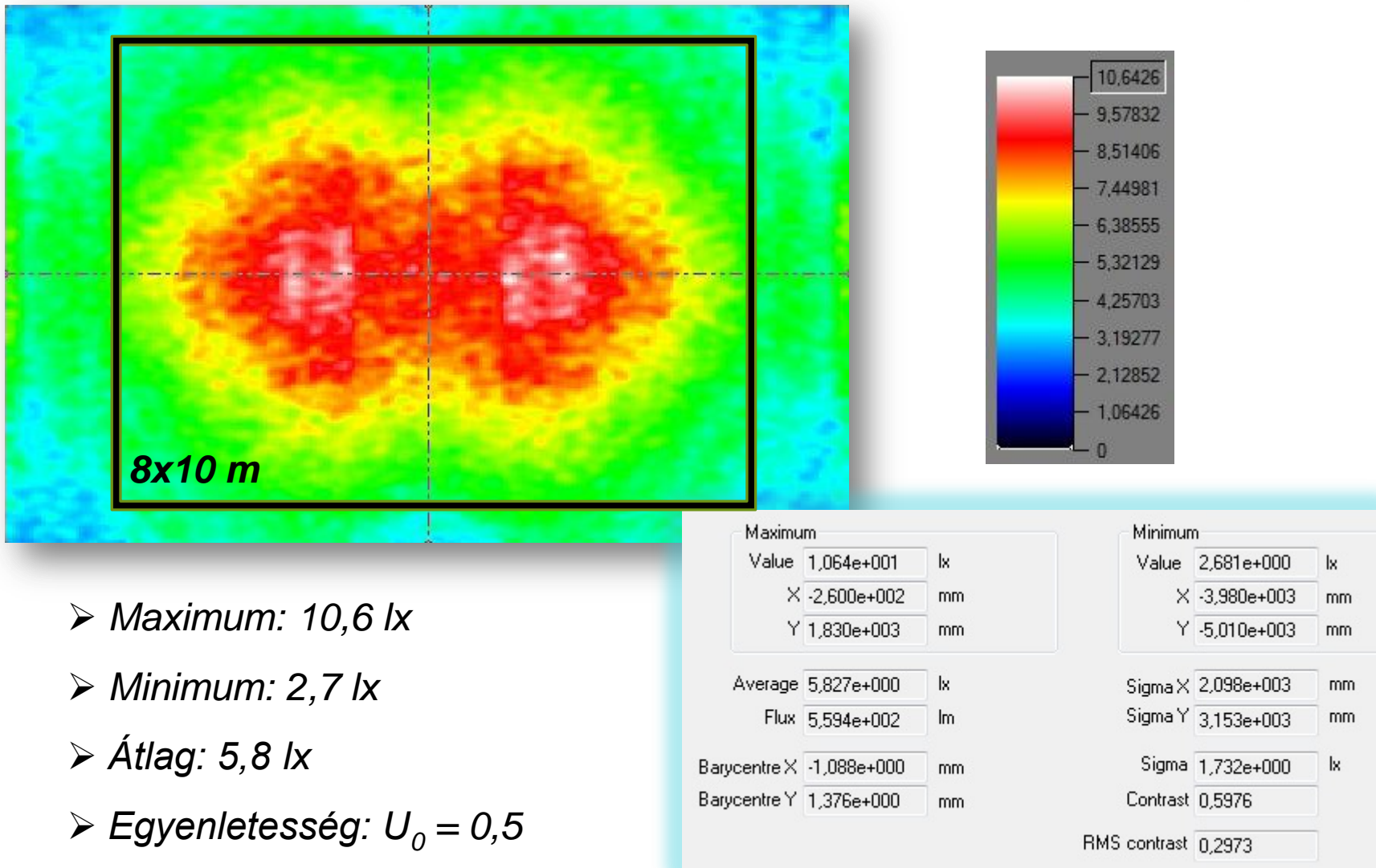
Fényterelő tükör és üveg bura szimulációk

Fényerősség-eloszlás térben

Fényterelő tükör és üveg bura szimulációk

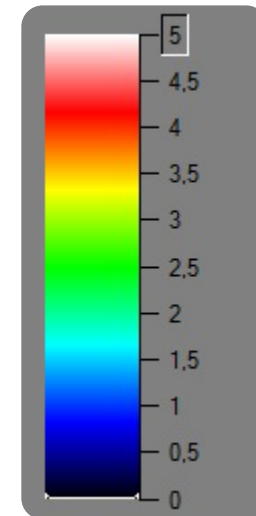
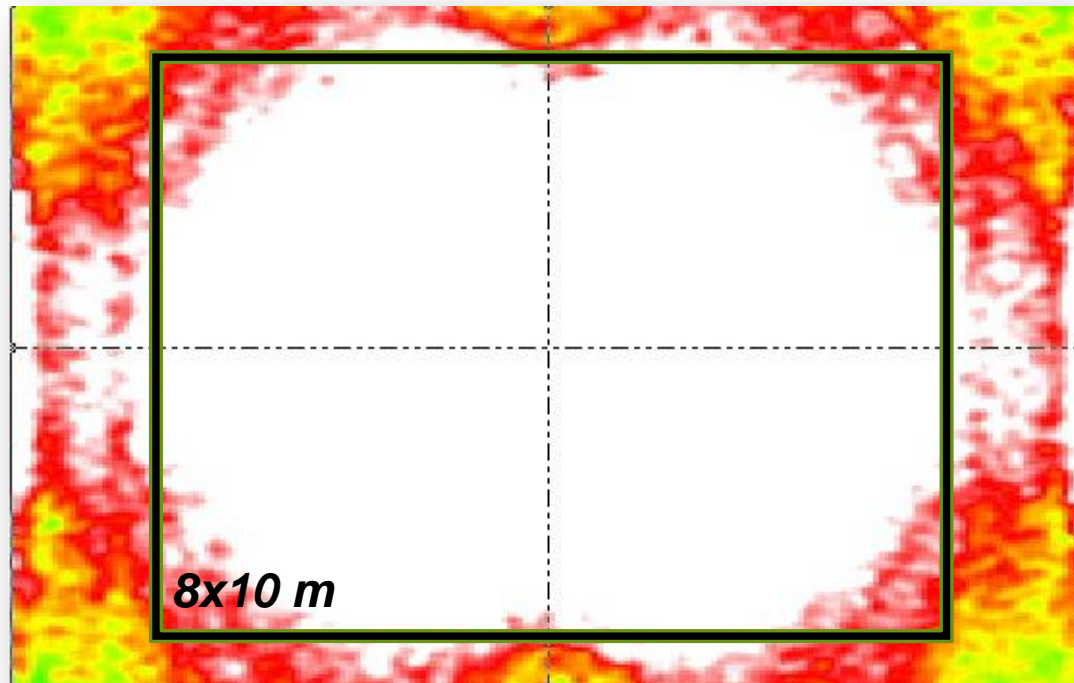
Megvilágítás (lux) értékek 5 m-es fénypont magasságból

- *Maximum: 10,6 lx*
- *Minimum: 2,7 lx*
- *Átlag: 5,8 lx*
- *Egyenletesség: $U_0 = 0,5$*

Fényterelő tükör és üveg bura szimulációk

Normált megvilágítás (lux) értékek 5 m-es
fénypont magasságból

*A fehérrel jelzett területen minimum
5 lux megvilágítás mérhető*

Látványterv

**Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!**

MOGI

M Ű E G Y E T E M 1 7 8 2